Ce-a constatat Suveranul în inspecţiile făcute în ţară

— Cum au fost gospodărite judeţele şi oraşele —

In inspecţiile inopinate făcute la Oradea, Cluj şi Ploeşti M. S. Regele s'a interesat îndeaproape de modul cum au fost gospodărite judeţele şi oraşele, cercetând bugetele şi lucrările efectuate.

La Oradea, Suveranul n'a descins deadreptul în oraş. Trenul regal a fost oprit în gara Oradea-Veneţia. Autorităţile locale nu ştiau nimic despre această vizită. M. S. Regele, însoţit de d-nii Armand Călinescu, ministru de interne şi general Argeşanu, ministrul apărării naţionale, a plecat cu maşina la câmpul de instrucţie unde trupele din garnizoană executau programul obişnuit. Suveranul a inspectat modul cum se făcea instrucţia.

LA PREFECTURĂ ŞI PRIMĂRIE

Dela câmpul de instrucţie, M. S. Regele, împreună cu suita, s'a îndreptat spre prefectura judeţului şi primăriei municipiului.

Suveranul s'a interesat de mersul administraţiei, cercetând inventarul averii prefecturii şi municipiului.

S'a interesat de împrumuturile contractate sub trecuta conducere, precum şi de destinaţia ce s'a dat acestor împrumuturi.

Primarul municipiului a făcut un raport amănunţit asupra serviciilor comunale, insistând asupra condiţiilor în care funcţionează concesiunea tramvaelor comunale, care e păgubitoare pentru interesele municipiului.

Prefectul judeţului, d. col. Florescu, a făcut un raport asupra lucrărilor efectuate în judeţ.

Cu acest prilej, M. S. Regele s'a interesat de situaţia şi nevoile comunelor locuite de moţi, cerând un tablou de satele şi comunele care n'au încă biserici.

Tot odată Suveranul a cerut să i se raporteze şi asupra activităţii Camerii de agricultură.

IN COM. NĂDĂŞEL

Miercuri la amiază, M. S. Regele, împreună cu suita, a plecat cu trenul spre Cluj.

M. S. Regele a dat ordin ca trenul să fie oprit la Nădăşel — o gară ce se găseşte la 14 km. depărtare de Cluj. Suveranul a descins din tren, S'a urcat în automobil, pe care-l conducea singur, şi a vizitat comuna Nădăşel, oprindu-se la primărie, unde a cercetat bugetul şi lucrările de cancelarie.

DOUĂ INSPECŢII IN PATRU ANI

Dela primărie Suveranul s'a dus la şcoala primară pe care vizitând-o, a cerut registrul de inspecţii. M. S. a constatat că la această şcoală, situată în apropiere de Cluj, revizorul şcolar n'a făcut decât două inspecţii în 4 ani.

★

M. Sa S'a oprit la casa unui sătean, pe care a vizitat-o, dând acestuia un ajutor bănesc acestei familii.

LA CLUJ

De aci M. S. Regele şi-a continuat drumul cu automobilul spre Cluj.

Inainte de a intra în oraş, Suveranul s'a apropiat de cazarma regimentului de infanterie.

Aci M. Sa a vizitat sălile unde soldaţii executau programul de instrucţie. A vizitat apoi sala de mâncare şi bucătăria trupei şi a inspectat magaziile de efecte, cercetând îndeaproape calitatea furniturilor şi în special a bocancilor.

GOSPODĂRIA ORAŞULUI

Dela cazarmă, M. S. Regele a plecat la prefectura de judeţ şi la primăria municipiului, unde şefii autorităţilor au făcut rapoarte asupra stării administrative.

Primarul oraşului a arătat, între altele, că iluminatul cu electricitate a fost concesionat de mai mulţi ani, unei societăţi particulare care prejudiciază interesele comunei. De unde înainte de concesiune, primăria avea de pe urma exploatării uzinei electrice un venit de peste 10 milioane anual, astăzi nu numai că nu încasează nimic, dar trebue să mai plătească societăţii concesionare câteva milioane pentru iluminatul public.

M. S. Regele a cerut apoi planul de sistematizare a oraşului, interesându-se de lucrările proiectate.

★

Seara Suveranul a plecat din Cluj cu trenul.

M. S. Regele eşind dela prefectură

Vizita inopinată a M. S. Regelui la Ploeşti

Suveranul însoţit de d-nii ministru de interne şi ministru al apărării naţionale, a inspectat prefectura şi primăria

Ploeşti, 14 Aprilie

Astăzi la ora 10.10 dim., a sosit în localitate, venind dinspre Câmpina cu automobilul, M. S. Regele, însoţit de d-nii Armand Călinescu, ministru de interne, general Argeşanu, ministrul apărării naţionale, maior Mihăilescu Mişu şi maior Ilie Radu, adjutanţi regali. Suveranul a mers direct la prefectura jud. Prahova. Până la Câmpina M. S. Regele a venit cu trenul regal dela Cluj.

M. S. Regele a fost întâmpinat de d-nii col. Arghiropol E., prefectul judeţului şi Const. Vasilescu, subprefect.

Intrând în cabinetul prefectului, M. S. Regele a cerut bugetul judeţului pe care l-a examinat capitol cu capitol, primind lămuriri din partea d-lui prefect şi d. Tudor Constantinescu, şeful contabilităţii.

A cerut apoi contractele cu firma „Prager" şi „Reşiţa" pentru construcţia liniei ferate Ploeşti-Târgovişte, interesându-se de ce lucrările stagnează şi manifestându-şi dorinţa ca aceste lucrări să fie terminate cât de curând.

Deasemeni M. S. Regele s'a interesat de situaţia exploatării liniei ferate Ploeşti-Văleni-Mâneciu, proprietatea judeţului Prahova, de traficul liniei Băicoi-Moreni, tot proprietatea judeţului, precum şi de proectul de prelungire a liniei Ploeşti-Mâneciu, până la Cheia.

Lămuririle au fost date de d. ing. Ioan Gheorghe, subdirectorul liniei.

S'a interesat de situaţia drumurilor în judeţ, unde a dat lămuriri d. ing. inspector P. Petrescu, şeful serviciului technic, apoi de statul de plata funcţionarilor.

La sfârşit, M. S. Regele şi însoţitorii au vizitat biurourile instituţiei, interesându-se de mersul lucrărilor.

LA PRIMARIE

După terminarea inspecţiei la prefectură, la ora 11.45 M. S. Regele şi însoţitorii au plecat cu automobilul, la primăria municipiului.

Intre timp, publicul, care asistase în număr foarte mare la o demonstraţie de apărare pasivă în piaţa oraşului, auzind de vizita inopinată a M. S. Regelui, s'a strâns în faţa prefecturei, făcându-i la eşire o căldurosă manifestaţie.

M. S. Regele a fost întâmpinat de d. preşedinte Al. Ionescu-Lungu, primarul municipiului şi funcţionarii superiori ai primăriei.

Primarul oraşului a făcut un raport, arătând situaţia nenorocită a finanţelor Municipiului Ploeşti.

In anul precedent veniturile oraşului au fost evaluate la peste 100 de milioane în plus, faţă de încasările din trecut.

Pe baza acestor venituri imaginare s'au angajat lucrări ce nu s'au mai putut achita.

Primarul a mai arătat că lucrările s'au angajat mai toate fără licitaţie publică şi fără paza formelor legale.

M. S. Regele a cerut apoi contractele cu lucrările de pavaje, de canalizare, de construirea Stadionului municipal, etc.

S'a interesat de planul de sistematizare al municipiului, dând directive pentru punerea lui în aplicare, dând o atenţie deosebită lucrărilor în proect de construirea unui pavaj inferior pe sub staţia Ploeşti-Sud şi liniile ferate, prin care se va îndruma circulaţia vehiculelor pe viitor, întrucât prin pasajul superior existent, circulaţia se face extrem de anevoios, zilnic întâmplându-se accidente.

M. S. Regele a comunicat primarului că a aprobat proectul, dând dispoziţiuni de începerea lucrărilor.

Ca şi la prefectură, M. S. Regele a examinat bugetul primăriei capitol cu capitol, interesându-se de datoriile contractate de municiplu şi dând dispoziţiuni ca bugetul pe anul în curs să fie întocmit de urgenţă şi înaintat ministerului spre aprobare ca să se poată începe campania de lucru.

La ora 1.15 M. S. Regele şi însoţitorii au părăsit primăria în uralele entusiaste ale mulţimii care umpluse străzile şi grădiniţa din faţa primăriei.

M. S. Regele, S'a urcat în automobil având alături pe d. Armand Călinescu, ministru de interne şi s'a îndreptat spre gară, de unde cu trenul regal a plecat spre Capitală.

C. N. D.

Mulţimea la primărie aşteptând eşirea M. S. Regelui

CURIER JUDICIAR

Afacerea „paşapoartelor" Filipovici & Comp. tot nu s'a terminat

E adevărat că, în temeiul legii amnistiei din 1929, faptele supuse osândei au fost amnistiate.

Patronii neomenoasei întreprinderi de export de suflete şi de braţe de români, în America de Sud, au scăpat de rigorile legii penale.

Procesul civil, procesul de desdăunarea celor patruzeci de familii ruinate ale victimelor neuitatei ticăloşii, a rămas însă pe condică.

Şi de abia e în apel.

Curtea din Bucureşti s. III urma să soluţioneze Joi cererile acestea de despăgubiri.

N'a fost însă procedura completă.

De aceea desbaterea s'a amânat, din nou, la 7 Noembrie.

Traficanţii de devize din Cernăuţi

Trib. Ilfov s. III—format cu d-nii judecători M. Manolescu, Sakelarie şi procuror Vavila Constantinescu—a continuat şi terminat Joi desbaterile în procesul răsunătoarei afaceri de exporturi măsluite (de pene, puf şi fulgi) şi de traficuri de devize imputate comerciantului Leo Grebler, din Cernăuţi.

Precum am deslusit la timp, numitul a expediat peste frontieră considerabile cantităţi de mărfuri facturându-le cu preţuri mult inferioare celor reale; şi a reuşit astfel să devină debitor Băncii Naţionale a României cu contravaloarea lor în devize, în quantum corespunzător arătărilor false, iar cu cifrelor adevărate.

In chipul acesta a fraudat şi drepturile vămii (cu vreo 16 milioane lei) şi institutul de emisiune (cu vreo 14 milioane).

Tribunalul a judecat, alături de Leo Grebler, şi pe toţi membrii comisiunii de verificarea preţurilor — ce funcţionă la punctele de frontieră ale Bucovinei tocmai cu rostul de a evita asemenea mistificări grosolane — anume: inspectorul I. Şerbănescu şi declaranţii Prodaniuc, Grama, Henegaru şi Leiţa, imputându-le neglijenţă vinovată în împlinirea datoriei lor, fapt prevăzut şi penat de legea pentru apărarea patrimoniului public.

ELIAS WAGNER

Elias Wagner, comerciant angrosist din Siret (Bucovina) a operat exact ca precedentul Leo Grebler.

Se specializase însă numai în piei de iepuraşi (la import) şi la piei obişnuite (la export) pe cari le mânuia înşelând şi vămile şi Banca Naţională a României cu facturi ticluite.

In urma cercetărilor făcute în cauză la cabinetul 2 instrucţie, stabilindu-se vinovăţia anchetatului, dosarul a fost predat eri d-lui procuror Moisseanu care l-a rezolvat pe loc deschizând acţiune publică împotriva inculpatului şi trimiţându-l, deadreptul, în judecata tribunalului corecţional.

Procesul fraudelor dela Uniunea Camerelor de comerţ

Trib. Ilfov s. II, — format cu d-nii judecători Ion Zamfirescu, B. B. Brezeanu şi procuror A. Aristide — a audiat Joi cei din urmă martori în procesul fraudei comise de fostul casier contabil al Uniunei Camerelor de comerţ şi industrie, Niculae Murgulescu.

Inculpatul a cerut noui martori.

Arătându-se însă, instanţei, că probatorille pretinse ca şi cele până acum administrate nu tind decât la tergiversarea judecăţii şi la crearea unei necuviincioase atmosfere de diversiune şi atacare a instituţiei, s'a cerut respingerea lor.

Tribunalul, de pe scaun, a respins cererea şi a dat cuvântul în fond.

Uniunea, prin d. av. Ion Nedelescu, a înfăţişat sistemul de savante manopere, mistificări şi falsuri întrebuinţat de inculpat spre a deturna, din cassa acestui aşezământ, suma de lei 2.260 mii; a subliniat perversitatea neînchipuit de complicată a infractorului, ce i-a înlesnit prădăciunea; a dovedit că fapta lui Murgulescu se califică nu numai „delapidare de bani publici" ci şi cu agravanta specială a delapidărilor dublate de falsuri în scripte; şi a cerut sentinţă de aspră osândă împotriva vinovatului.

Deasemenea, în ce priveşte pe coinculpatul I. Vasiliade, a semnalat actele şi mărturiile din dosar din cari resultă că, sub presiunea ameninţărilor, i-a estorcat parte din pradă.

Reprezentantul ministerului public, d. procuror Aristide a înfăţişat tribunalului dovezile de vinovăţie ce pledează contra prevenitului invederând că—în vreme ce în scriptele Uniunei şi în registrele cassei, — ţinute în regulă... aparentă — atesta, prin convingătoare acte false, că situaţia lui gestionară e normală—în realitate însă sumele vărsate Casei de Depuneri erau înjumătăţite şi prădate.

D-sa a stăruit, apoi, asupra actelor din dosar din cari resultă că inculpatul ducea o viaţă dublă: de ins smerit şi modest, în faţa colegilor şi şefilor —şi de desmăţat, în afară (trăind în chefuri şi întreţinând cocote costisitoare).

In conclusiuni s'a unit la cererea de schimbarea calificării şi a solicitat aspră osândă.

Apărarea, prin d. av. Georgescu, a pretins că vina prevenitului ar fi mult redusă fiindcă parte din sumele prădate a trebuit să le împartă, fără folos personal.

Tribunalul a declarat desbaterile închise şi a amânat pronunţarea pe Sâmbătă.

Escrocheria din Obor

D. jude instr. Răsnoveanu, al cab. 1, a dat Joi ordonanţă definitivă de trimitere în judecata tribunalului corecţional a iscusiţilor escroci, cari în ştiute împrejurări, au prădat Banca Românească din Bucureşti exact cu 800 mii lei.

E vorba de şoarecii de oboare: Niculae Negoiţă, zis Marin Tudorache, M. Dumitrache, M. Carabulea (arestaţi), Aristide Condylis, Ion Tiguiani şi Iani Valerianos (dispăruţi), specialişti în samsarlâcul de grâne şi vechi edecuri ale Oborului.

Numiţii au negociat şi vândut băncii în chestiune importante cantităţi de grâne ce pretindeau că le posedă sau că le-au dobândit ferm, au încasat preţul mărfii — pe care şi l-au împărţit frăţeşte — predând băncii bonuri de cumpărare fictive, apoi au pierit.

Cazul fiind predat parchetului au mai putut fi prinşi doar primii trei, ceilalţi trei au apucat însă să dispară.

Au fost condamnaţi

Trib. Ilfov s. V a condamnat Joi pe următorii infractori:

1. ŞTEFAN M. DENE zis FLOREA RADULESCU, din str. Ileana Cosinzeana 30, şofer pe taximetrul întreprinderii Royal Taxi, la trei luni închisoare şi la 50 mii lei despăgubiri, fiindcă gonind nebuneşte pe şoseaua naţională Bucureşti-Giurgiu a surprins pe copilul Constantin Băran, din com. Măgurele Oteteleşani, l-a rănit grav.

*

2. LUPAŞCU NEGULESCU, din şos. Kiselef 2, la un an închisoare pentru viol.

*

3. ION ŞTEFAN BOLINTINEANU (din str. Vişini 12) şi EM. W. GUTTINGHER (din str. Ardeleni 63), la câte o lună închisoare corecţională pentru abuz de încredere comis în dauna inginerului I. Sărescu, prin acela că şi-au însuşit un depozit al reclamantului în sumă de 10 mii lei.

4. RADU TRANDAFIR, cârciumar, din prelungirea Crângaşi, la o lună închisoare tot pentru abuz de încredere, fiind că şi-a însuşit un stock de vinuri primit în consignaţie de la firma Pivniţele Străuleşti.

In materie de concesiune a drogheriilor

Curtea de apel s. V — sub preşedinţia d-lui cons. Al. Liciu, a — admis Joi acţiunea în contencios intentată de d. Sady Barber contra măsurii luate de ministerul sănătăţii prin care s'a dispus închiderea drogheriei d-sale din calea Rahovei 50.

Reclamantul a arătat Curţii că având titlu de droghist a cerut ministerului în 1933 ca în conformitate cu legea sanitară să i se recunoască dreptul de proprietar al drogheriei, în calitate de copil legitim al defunctului său tată, W. Barber, care la rândul său fusese recunoscut ca proprietar droghist încă din 1924.

Ministerul i-a încuviinţat cererea, recunoscându-i dreptul pe baza dispoziţiunilor legii sanitare ce prevăd că drepturile de concesiune de drogherie se moştenesc de soţia defunctului şi de copiii săi minori, până la majorat, iar de copiii majori numai în cazul când întrunesc şi în persoana lor condiţiunile cerute de lege pentru a fi droghist.

In 1935 însă, revenind asupra aprobării, ministerul dispune închiderea drogheriei pe considerauţiunea că la o revizuire a droghiştilor s'ar fi constatat că însuşi defunctul n'ar fi avut dreptul de concesionar de drogherie.

Acţiunea în contencios s'a îndreptat deci contra acestui ordin al ministerului.

Curtea, după o lungă deliberare, a admis acţiunea reclamantului, anulând actul ministerului ca ilegal.

Criminalul din str. Lirei a fost condamnat la 25 ani muncă silnică

Tânărul Ion Podaru, dintr'un sat din jud. Brăila, în vârstă de 25 ani, venind în Capitală să caute de lucru, a găsit un bun angajament, în Decembrie 1936, ca portar al imobilului din str. Lirei 11. Aici, avea, între altele, şi obligaţia de a strânge dela chiriaşi banii pentru plata apei, pe cari îi vărsa apoi lunar la U. C. B.

Odată a cheltuit banii încasaţi, dar a fost îngăduit şi lucrurile s'au aranjat.

Nu i-a servit însă la nimic prima învăţătură. Pentru a doua oară, în Iulie anul trecut, a mâncat banii. Şi atunci, ca să scape de sancţiunile cari, oricum, nu ar fi fost prea severe, — în ziua de 27 Iulie 1937, când trebuia să se prezinte încasatorul pentru plata apei, şi-a pus în minte un plan drăcesc: să-şi procure banii de cari avea nevoe, prin crimă. Şi a ales victima în persoana bătrânei doamne Maria Grădişteanu, de 62 ani, locatară a imobilului unde criminalul era portar, pe care o presupunea că are bani buni.

In ziua mare, la ora 5½ d. a., el, cel care era pus să păzească, a intrat să omoare şi să jefuiască. A pătruns în apartamentul d-nei Grădişteanu şi găsindu-şi victima, s'a aruncat asupră-i, a strâns-o de gât, i-a băgat un căluş în gură şi i-a spart capul. Când a socotit că bătrâna a murit, a început să scotocească prin casă, răvăşind lucrurile şi căutând bani. A găsit doar 800 de lei. A părăsit apoi apartamentul, a încuiat uşa şi s'a dus de s'a culcat în odaia lui, ca şi cum nimic nu se întâmplase şi liniştit la gândul că va avea tot timpul să mai ia de prin casă, mai târziu, ce-avea de luat.

Dar „moarta" nu era tocmai moartă. Şi-a revenit şi a început să strige după ajutor. Au auzit-o vecinii, au intrat în casă, au luat-o şi au transportat-o la spitalul de urgenţă, unde a murit mai târziu, la 8 August.

Magistratului instructor, care de asemenea fusese înştiinţat, bătrâna i-a indicat pe ucigaş: portarul Ion Podaru. S'a găsit totdeodată, într'un burlan, şi cămaşa plină de sânge a asasinului. Iar instrucţia a mai stabilit că Podaru mai furase diverse lucruri şi dela o altă locatară.

Asasinul a apărut Joi în faţa Curţii cu juraţi a jud. Ilfov, formată cu d-nii: consilier Florin Foişoreanu, preşedinte, asesori Şt. Stăncescu şi Salviu Ionescu şi procuror Benedict Stoenescu. Curtea, în baza verictului juraţilor, l-a condamnat la 25 ani muncă silnică şi 5 ani degradaţiune civică.

Contenciosul cenzurează actele abusive de autoritate

Curtea de apel s. II a judecat Joi două procese—caracteristice—de contencios administrativ.

Ambele cuprind semnificative apucături ale vremilor, sperăm trecute, când drepturile cetăţenilor erau pur şi simplu batjocorite, usurpate sau desfiinţate, spre a se face pe placul partizanilor politici.

Cel dintâi proces e pornit de d. Ştefan Diaconescu, fost şef al abatorului comunal din Ploeşti, contra deciziunii consiliului comunal de acolo prin care a fost alungat din post spre a i se face loc altuia (din graţiile fostului regim).

Reclamantul a dovedit că măsura atacată s'a comis cu nesocotirea drepturilor sale şi cu călcarea legii.

Curtea a admis acţiunea; a declarat ilegal actul administrativ de autoritate atacat, şi a invitat autoritatea să reintre în legalitate.

Al doilea proces e pornit de d-na Elena D. Petre, văduvă din războiul pentru întregirea neamului, domiciliată în Turtucaia.

D-sa a fost împroprietărită, pe un lot de 10 ha. de glie, potrivit prevederilor legii I.O.V.-ului. Şi a stăpânit, ani de zile—adică din 1929 până la 1936—nestingherită de nimeni, pământul.

S'a trezit, acum doi ani, deposedată iar terenul atribuit unei localnice—ocrotită de administraţia politică a regiunei —pe motiv că titulara ar fi.... necunoscută.

Curtea a anulat şi acest act, al ministerului agriculturii şi a obligat statul să retrocedeze reclamantei ogorul.

Anchetarea contrabandei de aur românesc

D. jude instr. Simionescu Anastasiu, al cab. 4, a continuat Joi toată ziua, cu deosebită intensitate — ce vădeşte intenţia de a trimite dosarul cât mai de grabă instanţei de judecată — ancheta judiciară în afacerea exporturilor clandestine de aur românesc, organizate de băncuţa Gârleşteanu din str. Smârdan.

D-sa a audiat, îndelung, pe d-ra R. Brandt şi pe d. av. Follstein, în legătură cu „servieta cu monede de aur" găsită de cea dintâi în redacţia unui ziar din Capitală.

Audierile urmate au risipit, se pare, presupunerile ce se născuseră în cauză şi au zădărnicit astfel zvonul, pus imediat în circulaţie pe seama răspunderilor noui imputate unuia dintre cei deja implicaţi.

S'a continuat apoi, cu concursul experţilor contabili, revizuirea registrelor băncii Gârleşteanu şi Zahareanu.

S'au extras dintr'insele numele câtorva zeci de personagii, de toată mâna, ce au avut relaţii diverse bancare şi schimb cu întreprinderea — şi s'a dispus audierea imediată a respectivilor.

*

Infine, tot Joi s'au comunicat cabinetului actele de cercetări făcute de organele poliţieneşti, la Jimbolia, în legătură cu valiza — încărcată cu lingouri şi monede de aur— descoperită în vagonul condus de funcţionarul dela „Wagon Lits" Marinovici Iosif, din garnitura trenului Simplon.

Şi s'au luat depoziţii d-nei Xeni şi co-inculpatului D. Zahareanu.

Cercetările continuă.

GAMBETTA

O sută de ani dela naşterea lui

Viaţa oamenilor mari a atras întotdeauna atenţiunea celor ce vroiau să cunoască o epocă prin ceeace are ea mai bogat, mai caracteristic şi mai sugestiv.

Cu deosebire, Franţa rămâne ţara care a cunoscut mai mult ca ori care alta, faima, splendoarea, decadenţa, cele mai uluitoare povârnişuri, ca şi cele mai extraordinare culmi ale vieţii fruntaşilor ei. Fiecare veac din istoria Franţei are anecdotele lui, acea intimitate parfumată de o femeie celebră sau răsfăţată de un rege ce se vroia în fel şi chipuri păstrat poporului, pentru că fiecare veac din strălucita istorie a acestei minunate ţări, ere oamenii lui de frunte, în jurul cărora s'au brodat prin trecerea vremii atâtea şi atâtea lucruri, încât de multe ori, cercetând mai de aproape viaţa lor, ai impresia că te găseşti în faţa unor legende.

Cine ar putea să reînvie azi, întreaga epocă a lui Ludovic al XIV-lea fără să n'aibă intuiţia şi fluzia celor mai bizare asocieri de nuanţe morale, de moravuri, de tradiţii, de curţi apuse?

Cine ar putea oare să creadă că primul imperiu pe lângă faima lui războinică n'a cunoscut atâtea alte străluciri în domeniul culturii, în domeniul ştiinţei sau în practicismul concepţiilor de viaţă. Epoca republicană şi aceea pe care a pregătit-o Revoluţiunea franceză dela 1789, cât şi epoca republicană de după Napoleon al III-lea, sunt pline, una ca şi cealaltă, de figuri a căror măreţie n'o găseşti niciodată în trăsăturile severe ale unei spiritualităţi covârşitoare, cât mai ales în trăsăturile morale ale unor personalităţi într'adevăr excepţionale. Danton, Robespierre, Mirabeau, Marrat atunci; Thiers, Gambetta, Julles Grevy, Julles Fabre, Julles Simon şi atâţia alţii mai pe urmă.

Temperamente pe cât de ciudate, pe atât de perfect închegate în temperatura morală şi în frământarea socială a timpurilor ce le-au înălţat, le-au micşorat, le-au agitat sau le-au reînviat. Caractere pe cât de contradictorii, pe atât de categorice în afirmarea cu orice jertfă şi fără orice scrupul a unor convingeri ce profilau din plin orizontul spiritual al vremii.

Viaţa lui Gambetta, şi când zic aceasta mă gândesc mai cu seamă la opera sa, este aceea a unui om ce nu-l poţi privi în faţă.

Luminile lui te fascinează, dinamismul ochilor te răscoleşte, şi energia faptelor te face să-l urmăreşti de aproape, pas cu pas, văzându-i toate trăsăturile, toate nuanţele şi toate visurile. Răsărit din cercul burghez al unui oarecare Joseph Gambetta, proprietarul unui magazin Bazarul Genovez din Cahors, Gambetta înfruntă hotărîrea părintelui, care vedea în fiul său un element nimerit să ducă mai departe, la prosperitate chiar, începuturile modeste ale negustoriei sale. Il vedem astfel în atmosfera îmbâcsită, medievală şi eclesiastică, urmând cursurile seminarului din Montauban. Epoca aceasta de contact quasi-intelectual, a fost un chin pentru Leon Michel Gambetta contra căruia, directorul seminarului era silit să întrebuinţeze măsurile cele mai severe, pe care le impuneau de altfel, manifestările precoce ale micului şcolar. In cele din urmă devenind un element turbulent şi neascultător fu eliminat din şcoală.

In situaţia aceasta, se vede determinat printr'o severă constrângere de cei de acasă, să urmeze cursurile colegiului din Cahors. Aici putem menţiona un pas important în viaţa lui Gambetta, şi anume contactul cu spiritul ceva mai puţin sever şi mai puţin rutinat, care înseamnă o covârşitoare influenţă asupra spiritului său, ce se croia din ce în ce mai nestânjenit în manifestare şi mai asiduu în contactul cu ceeace presupune o viaţă intelectuală. Devine studios şi cugetarea lui arată o cristalizare, ce explică o evoluţie a spiritului încadrat în anumite tendinţe, care încep în mod timid să fie ale vieţii lui de mai târziu. Era atras, în deosebi, de clasicii greci şi de marii oratori ai antichităţii strălucitoare. Evocarea lor o făcea cu pasiunea omului ce se simte predestinat. Trecutul reînvia prin aceste îndemnuri, ce nu le încearcă decât omul născut pentru ceva, hărăzit să înfrunte hotărîrea piedecilor celor mai intransigente şi să posede acel dar minunat al unor convingeri inflexibile. In 1856, după ce-şi trece examenul de bacalaurcat, tatăl său îi îndeplineşte o făgăduinţă de mult făcută, o călătorie în Italia. Am impresiunea, că în acest timp, în Gambetta se răsfrânge ca într'un mare colector toată puterea latentă păstrată de tradiţia trecutului şi reînprospătată sufletului său în această educaţiune istorică.

Cu mintea încărcată de aduceri aminte din literatura antică, cu vraja celor mai frumoase episoade din istoria romană, Gambetta a străbătut pământul Italiei şi la umbra ruinelor glorioase a avut prilejul să încerce cele mai puternice sentimente, după cum la privirea palatelor medievale s'a încălzit la evocările cele mai stranii spiritului său liberal.

Meridional printr'o ereditate mai îndepărtată, după bunic, Gambetta pentru mulţi a rămas un italian; drumul lui în această ţară înseamnă tot aşa de mult, după cum ar fi drumul unuia născut într'un loc şi reîntors după o bucată de vreme în căldura, în atmosfera locului său de baştină.

Revenit la Cahors, cunoscu şi de data aceasta dârza hotărîre a părinţilor săi, mai ales a lui Iosef Gambetta, care, deşi citea din Voltaire, spiritul său burghez era lipsit de orizont, neconcepând pentru fiul său o carieră intelectuală ce l-ar îndepărta fireşte, de centrul comercial al vieţii lor zilnice. Il vroia aproape, la tejgheaua Bazarului Genovez, la băcănia lui mărunţă şi nu în capitala ţării, în sgomotul şi ademenirile rătăcitoare ale Parisului, mai ales ale Parisului dela 1857 caracteristic printr'un conservatorism ce semăna a dictatură deghizată, printr'o viaţă publică, mărginită în cafenele, locul de plămădire al geografiei europene şi al tendinţelor literare ale vremii. In cele din urmă, după agitaţia familiei şi intervenţia primarului din Cahors, la începutul anului 1857, pe la 20 Ianuarie, Leon Gambetta ia drumul către Paris cu promisiunea tatălui său de a fi susţinut să-şi continue şi să-şi termine studiile universitare.

Venind în contact cu centrul lumii apusene, îşi dă seama mai de aproape de învălmăşeala preocupărilor, de complexitatea factorilor care determină o naţiune şi o societate, şi de dominantele momentului politic în viaţa unui stat, desfăşurând o necontenită activitate, pe de o parte în domeniul vieţii juridice, pe de altă parte în lagărul prieteniilor ce le făcea cu multă dragoste, dar şi după multă chibzuinţă. Avea firea omului venit din centrul restrâns al unei aşezări modeste, în vuetul simpatiilor legate fără rezervă şi al visurilor fără acea suavitate specifică, ce o găseşti uneori ascunsă într'un orăşel din provincie. Gambetta înţelege din capul locului să se pregătească pentru a fi un om politic. Avocat strălucit mai târziu, orator înflăcărat de curând, ziarist răscolitor, pamfletar pasionat întotdeauna, n'ar fi înţeles să slujească în aceste direcţii decât slujind prin ele cu un suprem efort, dar supunându-le toate cu o rară pasiune idealului de a fi şi de a se simţi bărbat de Stat.

Iubea cartea ca nimeni altul; clasicii erau prietenii lui apropiaţi şi îi concepea ca nişte forţe ce realizează în pârghia inteligenţii un echilibru menit să fie un îndreptar spiritual dealungul vieţii. Clasicii antichităţii şi clasicii veacului 17-lea, neignorând pe enciclopedişti şi folosind în deaproape concepţiile de viaţă ale filosofilor. Auguste Comte, prin pozitivismul său, Racine, Corneille, Voltaire, Molliere sau Shakespeare erau tovarăşi de căpătâiu prin claritatea şi prin străluciirea talentului lor; Cicerone, Eschyl, Demostene, prin darul lor fără seamăn, prin suprema elocinţă a unuia, sau perfecta argumentare a altuia, iată câteva figuri care le mângâia, de care se apropia cu smerenie, dar a căror viaţă şi ale căror opere le simţea în retorta emoţiunilor estetice şi a valorilor de viaţă pilduitoare. Bun şi prietenos, modest, fără a pierde însă un orgoliu înăscut, îndrăzneţ înfruntând cu îmbărbătare orice stavili, înflăcărat în faţa ideilor mari, îmbrăţişând cu entusiasm orice curent de promovare socială a democraţiei naţionale, Gambetta îşi dădea seama că o prietenie a unui om ce-ţi împărtăşeste gândurile este un semn de bună reuşită a ceeace ai în minte. Reuniunile la Café Procope sunt vestite şi discuţiunile de acolo explică mult orientarea lui politică de mai târziu. Cunoscător adânc al sufletului omenesc, cumpănitor abil al fiecărui om, în scrisorile ce le trimitea tatălui său se strecura adeseori ca un fir conducător de acţiune şi de gândire, preceptul lui Montaigne: „Mi-e frică să nu-mi fie frică". Scrierile lui private din epoca studenţiei sunt dintre cele mai caracteristice; şi dintre acestea, scrisorile trimise părinţilor săi, arată fără înconjur trăsăturile dominante ale acestui om.

Iată un fragment luat la întâmplare din atâtea altele, foarte sugestiv, emoţionant chiar: „Drumul e larg deschis înaintea noastră, trebue să purcedem hotărît cu capul sus şi să luptăm. Eu sunt gata... Ce nerăbdător sunt să pledez! Limba îmi arde! Când va veni ziua asta frumoasă; citesc, recitesc pe maeştrii cuvântului; învăţ, mă duc la teatru şi la Palatul de Justiţie. Caut lecţii şi modele. De ce să-ţi ascund bunul meu tată? Ambiţia mă mistuie, dar la urma urmei ambiţia nu e o crimă! Orgoliul e o forţă, iar munca drept pârghie şi sub pintenul nevoii, ce nu poate face un tânăr înflăcărat, cinstit, care are drept pildă viaţa părintelui său?"

După ce trece strălucit examenul de licenţă în drept şi după ce cade surprinzător la examenul de doctorat, păşeşte la bară cu oarecare şovăială. Pentru Gambetta, advocatura a fost un mijloc de afirmare. Neînţelegând să se încadreze în ritualul barei, el îşi consacră toată forţa, toată energia sufletească şi toată priceperea intelectuală nu ca să afle desfăşurarea procedurală a unui proces, minuţiozitatea rigidă a formelor şi actelor juridice, în monotonia cărora joacă mai mult rol logica strânsă şi spiritul ascuţit decât temperamentul tumultuos ce-i în stare să treacă peste argumentarea rigidă în domeniul emotivului.

Gambetta, după propria-i mărturisire, concepe noua sa carieră în felul următor: „Avocatul apucă într'o îmbrăţişare herculană toate elementele acuzării, le sfarmă, le amestecă, le loveşte, le sguduie, le macină şi într'o lovitură de elocinţă le preface în vis şi fum".

Debutul lui e povestit cu melancolie într'una din scrisorile ce le trimitea regulat bătrânului său părinte: „Imi bate inima, dar îmi bate curajos, îndrăzneţ; sunt nerăbdător să primesc botezul barei; niciodată nu voi fi mai fericit, decât în clipa aceasta; cei dintâi paşi în îndeletnicirea aceasta ,au un farmec misterios; par'că ţi se cutremură pământul sub picioare şi par'că îţi vine ameţeală.

„Vârtejul acesta seamănă cu fericirea. Dar vine judecata care întăreşte totul împrejurul tău şi te îmbarci spre tărmurile necunoscute ale viitorului.

„De mi-ar fi soarta prielnică!"

Acest om, care venia dintr'un mediu burghez, cu o concepţie despre viaţă asa de curajoasă, era predestinat să joace în Franţa de ieri rolul covârşitor al entuziastului creator.

M. G. CONSTANTINESCU